

Odlišné stanovisko soudců Vladimíra Sládečka a Radovana Suchánka k výroku nálezu sp. zn. Pl. ÚS 35/11

Podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaujímáme toto odlišné stanovisko k výroku II nálezu:

1. Podle našeho názoru měl být výrok nálezu omezen pouze na zamítnutí návrhu z důvodů uvedených v odůvodnění nálezu. Tzv. interpretativním výrokem II se „pouze“ vykládá ustanovení § 250a odst. 1 občanského soudního řádu, ovšem nepochybně za účelem prosazení závaznosti takového výkladu ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky.

2. Platná ústavní a zákonná úprava pravomocí Ústavního soudu a pravidel řízení před ním však neobsahuje žádnou normu, na jejímž základě by byl Ústavní soud oprávněn v rámci abstraktní kontroly ústavnosti právních předpisů formulovat výrok rozhodnutí v podobě výkladu platného práva. Ústava ČR zmocňuje Ústavní soud rozhodovat v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy ČR toliko o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, nikoli však současně také o jejich závazném výkladu (tím spíše, pokud je neruší). Ústavní soud nemá postavení jakéhosi nejvyššího interpreta podústavního práva.

3. Ústava ČR zakotvením systému dělby státní moci nepřevzala koncepci pravomocí ústavního soudu, z níž vycházela ústavní úprava v době československé federace, jejíž součástí bylo také oprávnění Ústavního soudu ČSFR „dávát podněty ke zdokonalení zákonodárství“ (čl. 89 úst. zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci). Mezi pravomoci Ústavního soudu ČR nebyla zahrnuta ani pravomoc federálního ústavního soudu podávat výklad ústavních zákonů federace, je-li věc sporná (čl. 5 odst. 1 úst. zákona č. 91/1991 Sb., o Ústavním soudu České a Slovenské Federativní Republiky).

4. Naši nyní platné ústavní úpravě odpovídá v uvedeném smyslu i zákonná úprava pravidel řízení před Ústavním soudem. Podle ní může Ústavní soud v závislosti na výsledku meritorního přezkumu napadené právní předpisy (resp. jejich ustanovení) nálezem buď zrušit (případně též vyslovit pozbytí platnosti prováděcích právních předpisů) nebo návrh zamítnout (§ 70 zákona o Ústavním soudu). Jiné znění výroku nálezu v tomto řízení zákon o Ústavním soudu nepřipouští. S tím souvisí ustanovení § 57 odst. 2 věty první zákona o Ústavním soudu, které pro nálezy vyhlášené ve Sbírce zákonů (§ 57 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) stanoví, že ve Sbírce zákonů se vyhláší výrok nálezu a taková část odůvodnění, ze které je zřejmé, jaký je právní názor Ústavního soudu a jaké důvody k němu vedly. Tím je Ústavnímu soudu založena rovněž legální legitimace vyjádřit se prizmatem referenčních hledisek jím prováděného přezkumu i k obsahu pozitivněprávní úpravy na úrovni podústavního práva a kotázce ústavní konformity k ní se vztahující aplikační praxe. Formulace právního názoru Ústavního soudu má ovšem své místo pouze v odůvodnění, nikoliv ve výroku nálezu.

5. Praxi interpretativních výroků, která se v judikatuře Ústavního soudu ustálila, by podle našeho názoru bylo vhodné opustit. Závazným interpretativním výrokiem (čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR) totiž Ústavní soud překračuje kompetenční rámec daný mu ústavodárcem jako reprezentantem suverenity lidu a v zásadě nepřiměřeně vstupuje na pole vyhrazené ústavním pořádkem jak moci zákonodárné, tak zejména obecným soudům, čímž narušuje princip dělby moci (čl. 2 odst. 1 Ústavy ČR). Tím, že se Ústavní soud interpretativními výroky uchyluje ve své podstatě k legálnímu výkladu právních norem, se dostává do

pozice jakési třetí komory Parlamentu a aktivního zákonodárce. Podle našeho názoru by měl ovšem Ústavní soud působit výlučně jako orgán ochrany ústavnosti v mezích pravomocí svěřeným mu Ústavou ČR a uplatňovaných striktně v souladu se zákonem o Ústavním soudu (čl. 2 odst. 3, čl. 88 Ústavy ČR). Taková role Ústavního soudu zůstane samozřejmě zcela zachována, jestliže bude dodrženo tímto zákonem stanovené uvedení právního názoru Ústavního soudu v odůvodnění nálezu.

6. V dané věci je výrok č. II nadto zcela nadbytečný, neboť právní názor Ústavního soudu je pregnantně formulován v bodech 38 a 39 odůvodnění nálezu. Tím spíše pak spatřujeme za problematickou kasuistickou formulaci výroku II – má snad znamenat, že pokud předmětem správního řízení bude jiný spor vyplývající ze vztahů soukromého práva než právě spor o „nárok na náhradu za nemovitý majetek zanechaný v roce 1945 občany České republiky na Podkarpatské Rusi“, pak pravidlo, že stát je účastníkem řízení podle 250a odst. 1 občanského soudního řádu, nemusí platit?

V Brně dne 13. května 2014

Vladimír Sládeček

Radovan Suchánek